

فهرست

۵	درس اول: همسایه‌ی ما
۷	درس دوم: اینجا محله‌ی ماست
۹	درس سوم: خرید و فروش در محله
۱۱	درس چهارم: نقشه‌ی محله‌ی ما
۱۳	درس پنجم: زندگی در شهر و روستا
۱۷	درس ششم: جهت‌های جغرافیایی
۱۹	درس هفتم: جغرافی دانان چگونه محیط‌های زندگی را مطالعه می‌کنند؟
۲۱	درس هشتم: نخستین روستاها چگونه به وجود آمده‌اند؟
۲۴	درس نهم: نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟
۲۸	درس دهم: مورخان چگونه گذشته را مطالعه می‌کنند؟
۳۰	درس یازدهم: سفری به شهر باستانی همدان
۳۳	درس دوازدهم: سفری به تخت جمشید (۱)
۳۶	آزمون نیم‌سال اول
۳۸	درس سیزدهم: سفری به تخت جمشید (۲)
۴۱	درس چهاردهم: سفری به شهر باستانی کرمانشاه
۴۵	درس پانزدهم: کوه‌ها و دشت‌های زیبا
۴۸	درس شانزدهم: آب و هوا
۵۰	درس هفدهم: نواحی آب‌وهوایی ایران
۵۳	درس هجدهم: پوشش گیاهی و زندگی جانوری در ایران
۵۶	درس نوزدهم: از محیط زیست مراقبت کنیم
۵۸	درس بیستم: نشانه‌های ملی ما
۶۰	درس بیست و یکم: تقویم
۶۲	درس بیست و دوم: روزهای مهم
۶۵	آزمون نیم‌سال دوم (۱)
۶۶	آزمون نیم‌سال دوم (۲)
۶۷	پاسخ‌نامه‌ی تشریحی

درس اول

همسایه‌ی ما

درس نامه

خانه‌ی ما در محله‌ای از یک شهر یا روستا قرار دارد. هر یک از ما ساکن یک محله هستیم. **تذکره:** محله قسمتی از یک شهر یا روستا است که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می‌کنند.

از حال یکدیگر باخبر باشند.

- در هر محله، خوب است همسایه‌ها به هم کمک کنند.
- با هم مهربان باشند.

تذکره: پیامبر گرامی ما حضرت محمد ﷺ فرمودند: «اگر می‌خواهید خدا و پیامبر، شما را دوست داشته باشند، امانت‌دار و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید.»

برای زندگی در محله یا خانه‌های آپارتمانی و همسایگی با دیگران مانند خانه و مدرسه مقرراتی وجود دارد.

برخی از مقررات زندگی در محله

- در زمان استراحت همسایه‌ها، در کوچه بازی و سروصدا نکنیم.
- در خانه صدای رادیو و تلویزیون را بلند نکنیم.
- زباله‌ها را در جای مخصوص بگذاریم تا محل زندگی همسایه‌ها کثیف و آلوده نشود.
- ترقه‌بازی نکنیم؛ چون هم موجب آزار همسایه‌ها می‌شود و هم ممکن است به خود و دیگران صدمه بزنیم.

پرسش‌های درس

در جای خالی کلمات مناسب بنویسید.

- قسمتی از یک شهر یا روستا که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می‌کنند، _____ نام دارد.
- حضرت محمد ﷺ فرمودند: «اگر می‌خواهید خدا و پیامبر، شما را دوست داشته باشند، _____ و _____ باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید.»

درس هفتم

جغرافی دانان چگونه محیط های زندگی را مطالعه می کنند؟

درس نامه

یکی از راه های شناخت محیط زندگی خود و دیگران استفاده از دانش جغرافیا است.

دانش جغرافیا به ما کمک می کند که محیط زندگی خود و محیط های دیگر را بشناسیم و از چگونگی زندگی مردم در مکان های مختلف آگاه شویم.

جغرافی دان کیست؟

- جغرافی دان کسی است که مکان های مختلف و زندگی مردم در این مکان ها را مطالعه می کند.
- جغرافی دان ها از محیط های مختلف بازدید می کنند و می کوشند همه چیز را به خوبی مشاهده کنند. آن ها همچنین کتاب هایی را که درباره ی محیط ها و موضوع های جغرافیایی نوشته شده اند، مطالعه می کنند.
- جغرافی دان ها ابتدا پرسش هایی درباره ی یک مکان مطرح می کنند.
- جغرافی دان ها برای حل مشکلات زندگی مردم در محیط های مختلف پیشنهاد هایی می دهند.
- جغرافی دان ها از وسایلی مانند کره ی جغرافیایی، عکس، نقشه، فیلم، کتاب، اینترنت و لوح فشرده استفاده می کنند.

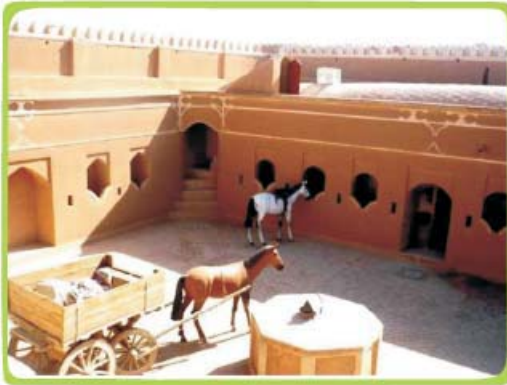
فیلم وسیله ی خوبی برای آشنایی با محیط های مختلف است.

به وسیله ی عکس می توانیم اطلاعاتی درباره ی یک مکان به دست بیاوریم.

نگته: در جغرافیا، نقشه مهم ترین وسیله ی مطالعه است.

در چاپارخانه‌ها همیشه اسب‌های تازه‌نفس آماده‌ی حرکت بودند. نامه‌رسان‌ها (پیک‌ها) در آن‌جا اسب خود را عوض می‌کردند و سوار بر اسب‌های تازه‌نفس، نامه‌ها را به دورترین نقاط کشور می‌رساندند.

از دیگر کارهای مهم داریوش سکه‌زدن از طلا و تشکیل سپاه ده هزار نفری از سربازان ورزیده بود که همیشه آماده‌ی جنگ بودند.

پرسش‌های درس

در جاهای خالی کلمات مناسب بنویسید.

- ۱ آرامگاه کوروش در _____ قرار دارد.
- ۲ تخت جمشید در _____ سال پیش به دستور _____ بنا شده است.
- ۳ مهم‌ترین و طولانی‌ترین راه در زمان داریوش _____ نام داشت.
- ۴ کوروش مردی از قوم _____ بود و حکومت _____ را به وجود آورد.
- ۵ در زمان داریوش در کنار جاده‌های اصلی، محل‌هایی به نام _____ ساخته شدند.
- ۶ تخت جمشید محل برگزاری جشن‌های هخامنشیان به خصوص _____ بوده است.
- ۷ در زمان پادشاهی _____ ایران وسعت زیادی پیدا کرد.

نادرست درست

درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

- ۱ معماری اصلی تخت جمشید را اقوام آشور انجام داده‌اند.
- ۲ در زمان داریوش برای اولین بار برای هر بخش از ایران یک شهربان انتخاب شد.
- ۳ کوروش حکومت قدرتمند هخامنشیان را به وجود آورد.

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۱ کوروش از چه قومی بود و چگونه حکومت هخامنشیان را به وجود آورد؟
- ۲ کوروش چگونه پادشاهی بود و چه رفتاری با مردم داشت؟
- ۳ اقدامات مهم داریوش را بنویسید. (۴ مورد)
- ۴ چاپارخانه در کجا و برای چه کاری ساخته شد؟
- ۵ به چه دلیل داریوش دستور داد تا ایران را به بخش‌های مختلف تقسیم کنند؟
- ۶ ساختن سکه‌ی طلا به دستور داریوش چه نقشی در دادوستد و تجارت داشت؟

مطالعات اجتماعی چهارم		آزمون نیم‌سال اول					
Kheilisabz.com		مدت امتحان: ۶۰ دقیقه					
آزمون شماره‌ی یک							
می‌داند	نمی‌داند	<p>(الف) در جاهای خالی کلمه‌ی مناسب بنویسید.</p> <p>۱- در جغرافیا، مهم‌ترین وسیله‌ی مطالعه، است.</p> <p>۲- مهم‌ترین و طولانی‌ترین راه در زمان داریوش، نام داشت.</p> <p>۳- گنج‌نامه از آثار دوره‌ی است.</p> <p>۴- کشور ما را برای اداره‌ی بهتر، به قسمت‌های بزرگ تقسیم کرده‌اند. به هر یک از این قسمت‌ها می‌گویند.</p>					
😊	😞	<p>(ب) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.</p> <p>۱- کشاورزی موجب آغاز زندگی یکجانشینی شد.</p> <p>۲- ایلامی‌ها در ابتدا از خط میخی استفاده می‌کردند.</p> <p>۳- ما نباید همه‌ی پولی را که به دست می‌آوریم، خرج کنیم.</p> <p>۴- مادها با هم متحد شدند و به رهبری دیاکو حکومت ماد را به وجود آوردند.</p>					
نیاز به تلاش	قابل قبول	خیلی خوب	خوب				
		<p>(ج) هر یک از موارد قسمت «الف» را به گزینه‌ی مناسب در قسمت «ب» وصل کنید. (۱ مورد اضافی است).</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="text-align: center;">ب</td> <td style="text-align: center;">الف</td> </tr> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ● چاپخانه ● مسجد ● بوستان ● چغازنبیل ● موزه </td> <td style="vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ● ۱- یکی از محل‌های اجتماع مردم در محله ● ۲- پرستشگاه مشهور ایلامی‌ها ● ۳- محل نگهداری اشیا و آثار تاریخی و باستانی ● ۴- محله‌هایی که در کنار جاده‌های اصلی به دستور داریوش در زمان حکومت هخامنشیان ساخته شده بود. </td> </tr> </table>		ب	الف	<ul style="list-style-type: none"> ● چاپخانه ● مسجد ● بوستان ● چغازنبیل ● موزه 	<ul style="list-style-type: none"> ● ۱- یکی از محل‌های اجتماع مردم در محله ● ۲- پرستشگاه مشهور ایلامی‌ها ● ۳- محل نگهداری اشیا و آثار تاریخی و باستانی ● ۴- محله‌هایی که در کنار جاده‌های اصلی به دستور داریوش در زمان حکومت هخامنشیان ساخته شده بود.
ب	الف						
<ul style="list-style-type: none"> ● چاپخانه ● مسجد ● بوستان ● چغازنبیل ● موزه 	<ul style="list-style-type: none"> ● ۱- یکی از محل‌های اجتماع مردم در محله ● ۲- پرستشگاه مشهور ایلامی‌ها ● ۳- محل نگهداری اشیا و آثار تاریخی و باستانی ● ۴- محله‌هایی که در کنار جاده‌های اصلی به دستور داریوش در زمان حکومت هخامنشیان ساخته شده بود. 						
		<p>(د) با توجه به جهت‌های اصلی و فرعی، جهت هر کدام از تصاویر خواسته‌شده را بنویسید.</p> <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center;"> <table border="1" style="margin-left: 20px;"> <tr><td>.....: مسجد</td></tr> <tr><td>.....: درخت</td></tr> <tr><td>.....: پروانه</td></tr> <tr><td>.....: گل</td></tr> </table> </div>	: مسجد: درخت: پروانه: گل
.....: مسجد							
.....: درخت							
.....: پروانه							
.....: گل							

درس نوزدهم

از محیط زیست مراقبت کنیم

درس نامه

زیستگاه

هر موجود زنده‌ای در ناحیه‌ی خاصی زندگی می‌کند که زیستگاه آن موجود نام دارد.

گیاهان و جانورانی که در یک زیستگاه مشترک زندگی می‌کنند، برای ادامه‌ی زندگی خود به یکدیگر وابسته‌اند.

- گیاهان، غذای خود را با استفاده از نور خورشید، خاک و آب تأمین می‌کنند.
- برخی از جانداران فقط گیاه می‌خورند که به آن‌ها گیاه‌خوار می‌گویند.
- به برخی از جانداران که گیاه‌خواران را می‌خورند، گوشت‌خوار می‌گویند.

خطر

تنگنه: جانداران برای ادامه‌ی زندگی خود به یکدیگر وابسته‌اند. اگر در یک زیستگاه به یک موجود زنده آسیب برسد، گیاهان و جانداران دیگر هم آسیب می‌بینند.

مثال: اگر در یک جنگل تعداد زیادی از درختان را برای تهیه‌ی زغال قطع کنند، پرندگانی که از دانه‌ی درختان تغذیه می‌کنند ممکن است با کمبود غذا روبه‌رو شوند و به جای دیگری مهاجرت کنند. در نتیجه جانورانی که از آن پرنده‌ها تغذیه می‌کنند نیز برای تأمین غذای خود دچار مشکل می‌شوند.

- گیاهان و جانوران نقش مهمی در زندگی انسان دارند. گیاهان علاوه بر فوایدی که دارند، موجب زیبایی محیط می‌شوند.
- بعضی از فعالیت‌های انسان موجب از بین رفتن زیستگاه‌ها و لطمه‌زدن به محیط زیست شده است:

انسان‌ها از طریق کارخانه‌ها و اتومبیل‌ها، مواد شیمیایی و سمی را به محیط وارد می‌کنند و موجب آلوده‌شدن آب، خاک و هوا می‌شوند.

- پخش زباله در محیط، به زندگی جانداران و گیاهان لطمه می‌زند.
 - گاهی بعضی از افراد برای تفریح و سرگرمی، جانوران را شکار می‌کنند.
 - یکی از کارهای نامناسب در جنگل‌ها، روشن کردن آتش و خاموش نکردن آن است.
- تنگنه:** آتش‌سوزی یکی از عوامل از بین رفتن جنگل‌ها و موجودات زنده است.

پاسخ پرسش‌های درس ۶

۱ پاسخ

۱ مشرق

۴ جنوب غربی

۲ پاسخ

۱ نادرست

۳ پاسخ

۳ قطب شمال

۲ کره‌ی زمین

۵ شمال - مغرب

۲ نادرست

۳ درست

۴ درست

۱ قطب‌نما وسیله‌ای است که جهت قطب شمال و جنوب زمین را نشان می‌دهد.

۲ شمال، جنوب، مشرق و مغرب

۳ شمال شرقی، شمال غربی، جنوب شرقی و جنوب غربی

۴ پایین‌ترین نقطه‌ی زمین که روبه‌روی قطب شمال قرار دارد، قطب جنوب است.

۵ مسیر شماره‌ی (۱): شرق، جنوب، جنوب شرقی
مسیر شماره‌ی (۲): جنوب، جنوب شرقی

۴ پاسخ

۱ گزینه‌ی الف

۲ گزینه‌ی الف

۳ گزینه‌ی ب

۴ گزینه‌ی د

پاسخ پرسش‌های درس ۷

۱ پاسخ

۱ جغرافیا

۲ پاسخ

۱ نادرست

۳ پاسخ

۳ جغرافی‌دان

۲ نقشه

۳ نادرست

۲ درست

۱ دانش جغرافیا به ما کمک می‌کند که محیط زندگی خود و محیط‌های دیگر را بشناسیم و از چگونگی زندگی مردم در مکان‌های مختلف آگاه شویم.

۲ کره‌ی جغرافیایی، عکس، نقشه و کتاب

۳ جغرافی‌دان‌ها ابتدا پرسش‌هایی درباره‌ی یک مکان طرح می‌کنند؛ برای مثال می‌پرسند: این شهر در کجا واقع شده است؟ جمعیت آن چه قدر است؟ آب‌وهوای آن چگونه است؟ و ...

۴ (۱) جغرافی‌دان‌ها از محیط‌های مختلف بازدید می‌کنند و می‌کوشند همه‌چیز را به خوبی مشاهده کنند.

(۲) کتاب‌هایی را که درباره‌ی محیط‌ها و موضوع‌های جغرافیایی است، مطالعه می‌کنند.

۵ با استفاده از دانش جغرافیا

۶ جغرافی‌دان کسی است که مکان‌های مختلف و زندگی مردم در این مکان‌ها را مطالعه می‌کند.

۴ پاسخ

۱ گزینه‌ی ب

۲ گزینه‌ی ج

۳ گزینه‌ی د